

Teleurstelling ligt op de loer

Overweging 15 december 2013 – Bert van der Meer

3^e zondag van de advent

*“...De oplossing voor de teleurstelling
is te worden zoals kinderen zijn:
'Au, ik ben gevallen.'*

Voel de pijn, voel de teleurstelling.

Voel dat die pijn ook weer weggaat, en dat kan best even duren.

En ren dan weer de wereld in ...”

Eerste lezing: Job30: 21-28

Tweede lezing: Matteüs 1: 18-25

Welkom en inleiding

Welkom op deze zondag 15 december 2013. Het thema van vandaag is teleurstelling. Welkom dus als je teleurgesteld bent, teneergeslagen, als je vervlogen hoop koestert, als je nostalgie koestert. Deze dienst is voor jou. Je bent ook welkom, overigens, als je daar niets van herkent en alleen maar vrolijk bent. Maar dan vraag ik vandaag iets meer van je inlevingsvermogen.

Het thema van deze adventserie is hoge verwachtingen. [kopie van tekst uit folder]. Bij verwachtingen horen ook teleurstellingen, als yin en yang. Ik zal daar in de overweging verder op ingaan.

Wat heeft Fred weer een treffende foto uitgekozen, in zwart-wit afgedrukt om de hulpeloze hopeloze situatie te benadrukken. Henk heeft zorg besteed aan het afdrukken van de voorkant, opdat de kleuren goed uit zouden komen. En dat is alleen de voorkant van het boekje. Dat u niet denkt dat dat vanzelf komt, daar is veel aandacht aan besteed.

En dan dit beeld, dit meisje. Ik keek ernaar en had meteen het gevoel dat u het meisje wilde troosten? Zo van: ach meid, kom maar hier. Herkent u dat? Ik werd zelfs een beetje verliefd op haar. Zo mooi en dan zo treurig.

Want treurig is het, het thema van vandaag: Teleurstelling.

We hebben een lezing van Job. Job, die zijn vertrouwen in God heeft gesteld en hopeloos wordt teleurgesteld en daar hoofdstukken lang over verhaalt. Ik heb ze jaren niet kunnen lezen, de boeken van Job. Ik had genoeg teleurstelling van mezelf. Geen behoefte om ook nog de ellende van een ander tot me te nemen. Nu ben ik gaan zitten om het boek Job eens te lezen en we lezen een pregnant stukje daaruit.

En we lezen vandaag een stukje kerstverhaal. Dat kerstverhaal, ja, dat prachtige verhaal van belofte, hoop en verwachting. En ook daarin zit een teleurstelling van Jozef, die ontdekt dat zijn meisje zwanger is, zonder dat hij gemeenschap met haar heeft gehad. Hoe is dat?

Marc maakte me tijdens de voorbereiding opmerkzaam op dit verhaal en ik begreep, voelde, meteen dat dit een geschikte lezing was voor vandaag.

Ik heb in de voorbereiding voor deze dienst de ervaringen die ik de afgelopen weken had met teleurstelling hongerig tot me genomen, om te ervaren wat het precies met me doet.

De lezingen van vandaag, mijn ervaringen in de afgelopen veertig jaar, de afgelopen twee weken en jouw aanwezigheid hier maken dit tot een verwachtingsvolle dienst. Vertel me straks bij de koffie alsjeblieft of het je teleurstelt, dan heb ik misschien mijn doel bereikt.

Overweging

Vrijdagavond zat ik een diner in een mooi restaurant, na een strategie-dag met een van mijn opdrachtgevers. Bij het dessert werd een cadeautje uitgepakt voor het hele bedrijf, 20 mensen. Het was een klein doosje van 10 bij 15 centimeter en er zaten meer dan honderd kleine rolletjes in waarop wijze spreuken stonden. De opdracht was om er bij elke tweewekelijkse vergadering een spreuk uit te kiezen. Omdat we allemaal erg nieuwsgierig waren, namen we allemaal een voorproefje. Met een klein tangetje moest je een rolletje uit die honderden spreuken uitkiezen. “En dat tangetje moet je met je niet-dominante hand vasthouden” zei iemand. Na deze hocus pocus trok ik de spreuk “door tegenslag wordt je ervaren, door ervaring wordt je wijzer”.

Toen dacht ik “wat mooi, wat een mooie inleiding voor komende zondag”.

Ik ga u nog een verhaal vertellen

Het was donker, ik had moeten zoeken en was laat voor een introductie van een training persoonlijk leiderschap. Ik kwam dus wat onzeker binnen en vertelde dat ik mijn reis en aankomst anders had voorgesteld. “Tja, verwachtingen leiden tot teleurstelling” zei de dame tegenover me. “Hoe bedoel je?” vroeg ik. “Nou, gewoon: verwachtingen leiden tot teleurstelling. Dat is zo”.

Ik ontstak in woede. Hoe kon je nu zo’n stelling poneren als waarheid, als natuurwet, als er zoveel op aan te merken is? Sommige verwachtingen leiden tot teleurstelling, dat is waar. En in sommige gevallen beantwoordt de werkelijkheid aan de verwachting. En soms worden je verwachtingen overtroffen. Dat was de wereld waar ik tot dan toe in leefde. Maar categorisch “verwachtingen leiden tot teleurstelling” poneren? Dat paste niet in mijn wereldbeeld van oorzaak en gevolg, van logica. En dat was ook precies het probleem.

De bedoeling was dat ik ging inzien dat je het creëren van een verwachting een gevoelsmatige wereld oproept die los staat van de werkelijkheid. Ik heb hem zelf gecreëerd. En hoe de echte wereld zich ook ontwikkelt, ze is zeker anders dan mijn verwachting.

De lezingen van vandaag

Ik wil even met u terug naar de lezingen van vandaag. Wat een verhaal, die Jozef. Denk je eens in, je bent verliefd, je bent pas met je meisje. En ineens blijkt zij zwanger. In de bijbel is beschreven dat hij erover dacht haar in het geheim te verstoppen. Stel je dat eens voor. Hij hield van haar, ze waren samen en ineens bleek zij zwanger. Wat een verrassing was dat! Hij wist nog niet dat hij een droom ging krijgen, hij wist ook niet wie zijn kind zou worden. Hij wist alleen maar dat hij van haar hield en dat ze zwanger was. En niet van hem. Hoe pijnlijk is dat.

Dan Job. Job heeft vertrouwen in God, hij is rechtschapen, brengt offers. En hij wordt getroffen door de Satan, de Duivel, die een soort weddenschap met God aangaat. Wacht maar tot hij al zijn bezit, al zijn geliefden en zijn gezondheid kwijt is, dan gelooft hij niet meer in u. God laat dat gebeuren: zijn dienaren worden vermoord, zijn kinderen bedolven in een instortend huis en hij overdekt met zweren van top tot teen en lijdt helse pijnen.

Dan doet hij zijn beklag bij God. Eerst is het klagen om wat hij verloren is, dan is het nostalgie naar wat hij had en uiteindelijk beklag omdat zijn smeekbede niet wordt verhoord, daar lasen we een stukje van. Hij spreekt zelfs uit “ik weet dat u mij de dood in drijft”, dus hij heeft niet de verwachting dat hij zijn leven behoudt.

Job en Jozef hebben allebei een pijnlijke ervaring die hen dwingt onder ogen te zien dat hun verwachtingen, in beide gevallen niet uitgesproken, niet zijn uitgekomen. En op het moment dat die interne strijd is beslecht staan ze open in het leven. Dan is, in het geval van Jozef, elke dag dat je bij iemand kunt zijn die van je houdt, een geschenk. Voor Job is elke dag dat hij leeft een geschenk. Ook zonder bezit.

Teleurstelling

Ik had afgelopen week een vervelende teleurstelling te verwerken. Ik ontdekte zelf dat ik iets ernstig over het hoofd gezien had, waardoor ik een dag meer werk moest besteden en 46 nieuwe modellen moesten worden uitgestuurd. Dat was wel even slikken, dat had ik niet van mezelf verwacht. Gelukkig weet ik dat in dit soort situaties de tijd tegen mij werkt; hoe langer ik uitstel om het te zeggen, hoe moeilijker dat wordt. Ik heb het dus meteen gemeld en ben gaan uitzoeken wat ik er aan kon doen, heb mijn werkschema omgegooid en ben aan de slag gegaan. En heb me geconcentreerd op de oorzaak van het probleem in het vertrouwen dat ik dat probleem kon oplossen. Dat is gelukt, de modellen zijn uitgestuurd en ik mag blijven bij de opdrachtgever.

Vertrouwen

Ik wil u vragen om in gedachten terug te gaan naar een moment in de afgelopen week waarop u hevig teleurgesteld was. Het liefst in iemand, in jezelf, of beter nog: in iemand anders. [stilte] Bent u daar? Misschien was er een broer, zus, vader, moeder, kind dat iets deed dat u helemaal niet had verwacht. U beledigd, u verraden, had belogen. En misschien was jij het zelf wel, die niet deed wat je had willen doen, er niet in slaagde om iets af te maken of om degene te zijn die je zou willen zijn.

Wat was het dat de teleurstelling heftig maakte? Was dat een verlies van vertrouwen in jezelf: je vermogen om iets neer te zetten in de wereld? Of vertrouwen in andere mensen. En misschien vraag je je dan af of je die persoon nog kunt vertrouwen. Of je relatie wel goed is met je vader/moeder, zoon of dochter? Dat is uiteindelijk ook een stukje vertrouwen. Dus een teleurstelling is zo pijnlijk omdat het ons wereldbeeld aantast, omdat we vertrouwen verliezen in onszelf, de ander, de wereld.

Onze reactie is dat we in onszelf keren, of erger nog: projecteren op de ander. We verwijten de ander dat die niet voldoet aan onze verwachting. Ik schrok ervan dat ik dat soms bij mijn kinderen doe, al zeg ik meestal grappend: ik ben niet boos, ik ben teleurgesteld. Ik ben er dus maar mee gestopt om anderen dat verwijt te maken. De verwachting is van mij, tenslotte, en daarmee de teleurstelling.

De oplossing voor de teleurstelling is om te worden zoals kinderen zijn: au, ik ben gevallen. Voel de pijn, voel de teleurstelling. Voel dat die pijn ook weer weggaat, en dat kan best even duren. En ren dan weer de wereld in, want die is te mooi om er ook maar een moment van te missen.

“door tegenslag wordt je ervaren, door ervaring wordt je wijzer” las ik vrijdagavond. Ik wens dat dat ook voor u waarheid mag zijn. Moge het zo zijn

Nodiging

Hoe teleurgesteld we soms ook zijn in onszelf, de ander, de wereld, vandaag zijn we hier samen en delen opnieuw brood en wijn. Net zoals Jezus dat deed, tweeduizend jaar geleden. Een universeel gebaar waarin we vieren dat we het leven delen. En doorgeven.